

ADAPTAČNÝ

PLÁN

MESTA

KOŠICE

NA ZMENU

KLÍMY

(2022-2030)

Spracovateľ

Karpatský rozvojový inštitút, www.kri.sk

Grafika a sadzba

Mgr. Igor Kupec, www.igorkupec.sk

Košice ±40 °C

Celý proces prípravy Adaptačného plánu mesta Košice na zmenu klímy bol vypracovaný v rámci projektu „Verejnosť pomáha samospráve vytvárať klimaticky bezpečnejšie Košice“. Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu a spolufinancovaný Karpatským rozvojovým inštitútom (KRI).

Európska únia
Európsky sociálny fond

Prečo je potrebné zaoberať sa zmenou klímy?

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia je jedným z najväčších bezpečnostných problémov súčasnosti. Zároveň predstavuje výzvu pre transformáciu smerovania rozvoja území. Aj keď jej rozsah a budúci priebeh je stále zaťažený určitým stupňom neistoty, vedecké dôkazy jasne potvrdzujú, že táto zmena prebieha v dôsledku činnosti človeka rýchlejšie, ako predpokladali niektoré scenáre v minulosti.

Aké sú možnosti reakcie na zmenu klímy?

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov a tým spomalenie procesu meniacej sa klímy (mitigácia) s opatreniami, ktoré znížia zraniteľnosť ľudí, infraštruktúry a prírodného prostredia na jej dopady (adaptácia). Kým znižovanie emisií na danom mieste má vplyv na spomalenie nárastu globálnej priemernej teploty a teda ovplyvňuje situáciu na celej zemeguli, adaptačné opatrenia priamo ovplyvňujú zraniteľnosť územia, kde sa realizujú.

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia je jedným z najväčších bezpečnostných problémov súčasnosti.

Prečo sa mesto Košice musí zaoberať reakciou na zmenu klímy?

Košice, podobne ako iné väčšie mestá, sú svojou polohou, hustotou a zložením obyvateľov, zložitými dopravnými, infraštruktúrnymi a sociálnymi systémami obzvlášť zraniteľné na dopady zmeny klímy. Riziká z nich vyplývajúce majú a budú mať vplyv na rozvoj mesta a na zdravie či majetok jeho obyvateľov. Preto mesto musí komplexne adaptovať všetky svoje činnosti a rozhodovanie na súčasné a očakávané dopady zmeny klímy.

Na čo je potrebný Adaptačný plán?

Aby sa prešlo od doterajšieho „ad hoc“ prístupu k adaptácii, ktorý je často neefektívny a neúčinný, k prístupu „správne opatrenie na správne miesto“. Adaptačný plán na zmenu klímy na roky 2022-2030 je spôsob, akým sa mesto Košice chce pod vedením mestskej samosprávy systematicky vyrovnávať s dopadmi zmeny klímy. Je to vlastne cestovná mapa pre všetkých, ktorí chcú priamo znižovať, resp. sú zahrnutí do aktivít na znižovanie zraniteľnosti (budovania odolnosti) na prioritné dopady zmeny klímy.

Je nevyhnutné reagovať na čoraz častejšie a intenzívnejšie vlny horúčav, záplavy z prívalových zrážok a dlhodobé suchá.

Ktoré dopady zmeny klímy sú pre mesto najväčším ohrozením?

Vychádzajúc z klimatologického posúdenia doterajších a očakávaných dopadov zmeny klímy na mesto Košice sa ukazuje, že je prioritné reagovať na čoraz častejšie a intenzívnejšie vlny horúčav, záplavy z prívalových zrážok a dlhodobé suchá.

Ako sa identifikujú najohrozenejšie procesy, sektory a lokality mesta?

Predpokladom zostavenia Adaptačného plánu na zmenu klímy je analýza zraniteľnosti prostredia, na ktorom sa bude Adaptačný plán realizovať. V tejto súvislosti bolo nevyhnutné kriticky analyzovať klimaticko-adaptačnú zraniteľnosť procesov, ktorými mestská samospráva spravuje územie (plánovanie a rozhodovanie, spolupráca s ostatnými aktérmi v území, ako aj zahrnutie verejnosti do adaptačných riešení).

Rovnako bolo nutné identifikovať, ako zmena klímy ovplyvňuje kľúčové odvetvia v meste. Jednotliví sektoroví odborníci konštatovali, že neexistuje sektor, ktorý by nebol ovplyvnený zmenou klímy. Za hlavné výzvy považujú napr. vysychanie zelenej infraštruktúry, zníženie biodiverzity, pokles a znečistenie vodných zdrojov, preplnenie kanalizácie, zníženie plynulosti dopravy, zhoršenie kvality dopravných ciest, zníženie tepelného komfortu cestujúcich, hrozbu zaplavenia energetických zariadení, ohrozenie kultúrnych pamiatok, ale hlavne ohrozenie zdravia a kvality života občanov.

Súčasne bola analyzovaná zraniteľnosť priestorová, teda určenie tých častí urbanizovanej plochy mesta, kde nastáva súbeh viacerých faktorov, ako sú napríklad vysoké teploty, resp. predispozícia na hromadenie vody z prívalových zrážok s vysokou hustotou obyvateľstva, výskytom zraniteľných skupín, výskytom dopravnej a kritickej infraštruktúry, množstvom spevnených a zelených plôch a pod.

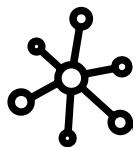

Ako bol zohľadnený EÚ a národný rámec pri príprave Adaptačného plánu?

Vízia, ciele, ako aj programy na napĺňanie cieľov Adaptačného plánu sú v súlade s dlhodobou víziou EÚ a aj Slovenskej republiky - dosiahnuť do roku 2050 stav spoločnosti odolnej voči zmene klímy, a zároveň plne adaptovanej na jej nevyhnutné dôsledky v súlade s princípmi:

Inteligentnejšia adaptácia - prehĺbovanie poznatkov v oblasti zmeny klímy a adresovanie súvisiacich rizík.

Systémovejšia adaptácia - podpora rozvoja politík zahŕňajúcich systematickú reakciu na zmenu klímy na všetkých úrovniach.

Rýchlejšia adaptácia - urýchlenie procesu adaptácie vo všetkých oblastiach.

Aká je vízia mesta Košice do roku 2030 oblasti adaptácie?

Mesto Košice je spoločenstvo ľudí, ktorí konajú zodpovedne tvárou v tvár dopadom zmeny klímy. Mesto Košice je pripravené na bezprostrednú hrozbu zmeny klímy hlavne prostredníctvom zmierňovania jej dopadov a zabezpečenia plynulého fungovania mesta s akceptovateľnými nákladmi pre ekonomiku, spoločnosť a prírodu. Mesto Košice má nastavené procesy plánovania, rozhodovania, manažmentu či spoluprácu s odbornou a laickou verejnosťou tak, že sa cielene a systematicky buduje odolnosť mesta na dopady zmeny klímy prostredníctvom adaptácie hlavne na vlny horúčav, povodne z privalových zrážok a na dlhé obdobia sucha.

Aké sú ciele Adaptačného plánu mesta Košice do roku 2030?

- * Vytvoriť a implementovať spoločný, koordinovaný a systematický prístup k znižovaniu nepriaznivých dopadov zmeny klímy a zvýšeniu klimatekovej bezpečnosti mesta Košice.
- * Znížiť zraniteľnosť mesta na dôsledky zmeny klímy v oblasti kvality života, zdravia, ekonomiky, sociálnej situácie a prírodného prostredia.

Čo sú to adaptačné programy?

Adaptačné programy na napĺňanie cieľov predstavujú jednak spôsob, akým samospráva transformuje proces politického a manažérskeho rozhodovania, ale tiež spôsob, akým čelí dôsledkom zmeny klímy, ako sú napr. povodne z prívalových zrážok, zosuvy pôdy, kumulovaný výskyt zdravotných ťažkostí spojených s vlnami horúčav, snehové kalamity, veterné smršte, požiare, úniky nebezpečných látok, spôsobené záplavami a pod.

Programy sú zamerané hlavne na:

* Prechod na klimaticky zodpovedné spravovanie mesta (zmena v inštitucionálnom usporiadaní, v procese rozhodovania a plánovania, v lokálnej legislatíve a pod.).

* Stimuláciu a zapojenie verejnosti do implementácie Adaptačného plánu.

* Začlenenie témy adaptácie na zmenu klímy do formálneho a neformálneho environmentálneho vzdelávania.

* Vytvorenie finančného rámca pre realizáciu adaptačných opatrení.

* Zahrnutie dopadov zmeny klímy do manažmentu rizík a ochrany obyvateľstva.

* Adaptačné opatrenia vo voľnočasových priestoroch (parky, vnútrobloky, školské areály, dopravné ihriská, oddychové promenády a iné priestory obdobného charakteru).

* Adaptačné opatrenia na obsluhovaných komunikáciách a mestskej infraštruktúre (cesty, chodníky, ulice, parkoviská, koľajnice, kanalizácia, vodovody a pod.).

* Adaptačné opatrenia vo verejnej doprave (najmä v prostriedkoch mestskej hromadnej dopravy a na zastávkach MHD).

* Adaptačné opatrenia na budovách (najmä realizácia opatrení zameraných na tepelnú izoláciu, chladenie interiéru budov, vegetačné strechy a fasády, využívanie svetlých farieb a odrazivých povrchov, tienenie transparentných výplní otvorov budov a pod.).

Ako sa vyhodnotí účinnosť Adaptačného plánu?

Vyhodnocovanie Adaptačného plánu mesta je založené jednak na vyhodnotení celkového príspevku jeho implementácie k zníženiu zraniteľnosti mesta na dopady zmeny klímy, a tiež na hodnotení napĺňania jeho cieľov. Príspevok k zníženiu zraniteľnosti sa zisťuje prostredníctvom opätovného hodnotenia zraniteľnosti mesta po ukončení platnosti Adaptačného plánu v roku 2030, resp. po piatich rokoch jeho realizácie. Plnenie cieľov sa hodnotí na základe vybraných indikátorov v dvojročnom intervale. Správa z hodnotenia napĺňania cieľov Adaptačného plánu sa predkladá zastupiteľstvu mesta a je verejným dokumentom.

Aké sú predpoklady pre zvýšenie klimateckej odolnosti mesta Košice?

Prijatie Adaptačného plánu, ktorý reaguje na prioritné ohrozenia mesta Košice dopadmi zmeny klímy, je len prvým krokom ku zvyšovaniu odolnosti sociálnych, ekonomických a environmentálnych systémov v meste na existujúce a očakávané dôsledky zmeny klímy. Pre skutočné zvýšenie jeho klimateckej odolnosti je nevyhnutné, aby:

- * Reakcia na zmenu klímy sa stala **prioritou** v politickej a rozvojovej agende mesta.
- * Adaptačný plán, resp. jeho výstupy boli **začlenené** do všetkých ostatných zásadných dokumentov na spravovanie rozvoja mesta.
- * Každý nový investičný zámer bol **posúdený** z hľadiska jeho vplyvu na klimateckú odolnosť mesta, resp. jeho možného ovplyvnenia zmenou klímy.
- * Bola zvýšená a skvalitnená **informovanosť** širokej verejnosti v tejto oblasti.
- * Boli vytvorené **nástroje na zapojenie** ďalších subjektov do realizácie Adaptačného plánu.

